

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

28. jaanuar 2021 *

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Direktiiv 2012/13/EL – Artiklid 4–7 – I ja II lisas sisalduvad õiguste deklaratsioonid – Raamotsus 2002/584/JSK – Õigus saada kriminaalmenetluses teavet – Õiguste deklaratsioon vahistamise korral – Õigus saada teavet süüdistuse kohta – Õigus tutvuda kohtuasja materjalidega – Euroopa vahistamismääruse alusel seda täitvas liikmesriigis vahistatud isik

Kohtuasjas C-649/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Spetsializiran nakazatelen sadi (kriminaalasjade erikohus, Bulgaaria) 20. augusti 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. septembril 2019, kriminaalasjas järgmise isiku suhtes:

IR,

menetluses osales:

Spetsializirana prokuratura,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan, kohtunikud M. Ilešič, E. Juhász, C. Lycourgos (ettekandja) ja I. Jarukaitis,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vláčil ja T. Machovičová,
- Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller, M. Hellmann ja E. Lanckenau,
- Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja R. Kissné Berta,
- Austria valitsus, esindaja: J. Schmoll,
- Euroopa Komisjon, esindajad: S. Grünheid, Y. G. Marinova ja M. R. Troosters, hiljem S. Grünheid ja Y. G. Marinova,

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

olles 30. septembri 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 6 ja 47, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiivi 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT 2012, L 142, lk 1), artiklit 4, artikli 6 lõiget 2 ja artikli 7 lõiget 1 ning nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24), (edaspidi „raamotsus 2002/584“) artikli 1 lõiget 3, artiklit 8 ja I lisas toodud vormi, samuti selle raamotsuse kehtivust.
- 2 Taotlus on esitatud IRi suhtes sigarettide salakaubaveoga seoses alustatud kriminaalmenetluses.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Raamotsus 2002/584

- 3 Raamotsuse 2002/584 põhjendustes 5, 6 ja 12 on märgitud:
 - „(5) [...] Lisaks sellele võimaldab süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. [...]
 - (6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õiguslase koostöö nurgakiviks.
- [...]
- (12) Käesolev raamotsus austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse [EL lepingu] artiklis 6 ja mis on kajastatud [...] hartas, [...] eelkõige selle VI peatükis. Käesolevat raamotsust ei tõlgendata keeluna ära öelda isiku üleandmisest, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, kui on objektiivselt alust arvata, et nimetatud vahistamismäärus on tehtud isiku kohtu alla andmiseks või karistamiseks kõnealuse isiku soo, rassi, usu, etnilise kuuluvuse, kodakondsuse, keele, poliitiliste vaadete või seksuaalse sättumuse alusel või et see kahjustaks selle isiku olukorda mis tahes eeltoodud põhjusel.

Käesoleva raamotsusega ei takistata liikmesriigil kohaldamast oma põhiseaduse norme seoses õiglase menetluse, ühinemisvabaduse, ajakirjandusvabaduse ja sõnavabadusega muudes meediakanalites.“

4 Raamotsuse artiklis 1 on sätestatud:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud [EL lepingu] artiklis 6.“

5 Raamotsuse artiklis 8 on ette nähtud:

„1. Euroopa vahistamismäärus sisaldab järgmist teavet, mis on esitatud vastavalt lisas toodud vormile:

- a) tagaotsitava isikuandmed ja kodakondsus;
- b) vahistamismääruse teinud õigusasutuse nimi, aadress, telefoni- ja faksinumber ning elektronposti aadress;
- c) tõendid täidetava kohtuotsuse, vahistamismääruse või mis tahes muu sama mõjuga täidetava kohtuotsuse kohta, mis kuulub artiklite 1 ja 2 rakendusalas;
- d) süüteo olemus ja õiguslik kvalifikatsioon, eelkõige seoses artikliga 2;
- e) süüteo toimepaneku tehilude kirjeldus, sealhulgas aeg, koht ja tagaotsitava isiku kuriteos osalemise laad;
- f) lõpliku kohtuotsuse olemasolu korral määratud karistus või kuriteo eest ettenähtud karistumäär vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse alusel;
- g) võimaluse korral muud süüteo tagajärjed.

2. Euroopa vahistamismäärus tuleb tõlkida vahistamismäärust täitva liikmesriigi ametlikku keelde või ühte tema ametlikest keeltest. Mis tahes liikmesriik võib käesoleva raamotsuse vastuvõtmisel või hiljem kinnitada deklaratsioonis, mis antakse hoiule nõukogu peasekretariaati, et ta aktsepteerib tõlget ühte või mitmesse Euroopa ühenduste institutsioonide ametlikest keeltest.“

6 Raamotsuse 2002/584 lisas on toodud vorm, milles on üksikasjalikult esitatud teave, mis peab sisalduma Euroopa vahistamismääruses.

Direktiiv 2012/13

7 Direktiivi 2012/13 põhjendustes 3, 11, 14, 21, 27, 28 ja 39 on märgitud:

„(3) Kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamine eeldab, et liikmesriigid usaldavad üksteise kriminaalõigussüsteeme. Vastastikuse tunnustamise ulatus sõltub suuresti mitmest näitajast, mille hulka kuuluvad kahtlustatavate või süüdistatavate isikute õiguste kaitse mehhanismid ja ühised miinimumnõuded, mis on vajalikud vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamise hõlbustamiseks.

[...]

(11) 30. novembril 2009 võttis nõukogu vastu resolutsiooni teekaardi kohta, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses [(ELT 2009, C 295, lk 1)] (edaspidi „teekaart“). [...]

[...]

(14) Käesolev direktiiv on seotud teekaardi meetmega B. Selleks et suurendada liikmesriikide vastastikust usaldust, kehtestatakse direktiiviga ühised miinimumnõuded teabe kohta, mida antakse kuriteo toimepanemises kahtlustatavale või süüdistatavale nende õiguste ja süüdistuse kohta. Käesoleva direktiivi aluseks on hartas ja eelkõige selle artiklites 6, 47 ja 48 sätestatud õigused [Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse] konventsiooni [(edaspidi „konventsioon“)] artiklite 5 ja 6 alusel, nagu neid tõlgendab Euroopa Inimõiguste Kohus. Käesoleva direktiivi eestikeelses versioonis kasutatud termin „süüdistus“ ja konventsiooni artikli 6 lõikes 1 kasutatud termin „kriminaalsüüdistus“ tähistavad sama mõistet.

[...]

(21) Käesoleva direktiivi viiteid kahtlustatavale või süüdistatavale isikule, kes on vahistatud või kinni peetud, tuleks mõista viitena igale olukorrale, kus kahtlustatavalt või süüdistatavalt isikult on kriminaalmenetluse käigus võetud vabadus konventsiooni artikli 5 lõike 1 punkti c kohaselt, nagu seda tõlgendab Euroopa Inimõiguste Kohus.

[...]

(27) Kuriteo toimepanemises süüdistatavale isikule tuleks anda kogu teave süüdistuse kohta, et ta saaks ette valmistada enda kaitse ja et oleks tagatud õiglane menetlus.

(28) Kahtlustatavale või süüdistatavale isikule tuleks kiiresti anda teavet kuriteo kohta, mille toimepanekus teda kahtlustatakse või süüdistatakse, ilma et see kahjustaks käimasolevat uurimist, ja hiljemalt enne seda, kui politsei või muu pädev asutus teda esimest korda ametlikult küsitleb. Selle kuriteoga seonduvate tegude kirjeldus, mille toimepanekus isikut kahtlustatakse või süüdistatakse, sealhulgas kuriteo väidetava toimumise aeg ja koht, kui need on teada, ning väidetava süüteo võimalik õiguslik liigitus tuleks esitada piisavalt üksikasjalikult, arvestades kriminaalmenetluse etappi, milles tegude kirjeldus esitatakse, et kaitsta menetluse õiglust ja võimaldada kaitseõiguse tõhusat kasutamist.

[...]

(39) Käesolevas direktiivis sätestatud õigust saada vahistamisel kirjalikku teavet oma õiguste kohta tuleks [...] raamotsuse 2002/584 [...] kohaselt kohaldada *mutatis mutandis* ka isikute suhtes, kes vahistatakse Euroopa vahistamismääruse täitmise eesmärgil. Selleks et aidata liikmesriikidel koostada sellistele isikutele õiguste deklaratsiooni, esitatakse II lisas selle näidis. Õiguste deklaratsiooni näidis on soovituslik ja seda võidakse käesoleva direktiivi rakendamist käsitleva komisjoni aruande alusel või kõikide teekaardis kirjeldatud meetmete jõustamise järel muuta.“

8 Direktiivi artiklis 1 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis sätestatakse eeskirjad, mis käsitlevad kahtlustatavate või süüdistatavate isikute õigust saada teavet nende õiguste ja nende vastu esitatud süüdistuse kohta kriminaalmenetluses. Selles sätestatakse ka eeskirjad, mis käsitlevad nende isikute, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa vahistamismäärust, õigust saada teavet oma õiguste kohta.“

9 Direktiivi artiklis 3 on ette nähtud:

„1. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut teavitatakse viivitamata vähemalt järgmistest siseriikliku õiguse alusel kohaldatavatest menetlusõigustest, et neid õigusi oleks võimalik tõhusalt kasutada:

- a) õigus kasutada kaitsjat;
- b) õigus saada tasuta õigusnõustamist ja selle saamise tingimused;
- c) õigus saada artikli 6 kohaselt teavet süüdistuse kohta;
- d) õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele;
- e) õigus vaikida.

2. Liikmesriik tagab, et lõike 1 alusel esitatav teave antakse suuliselt või kirjalikult lihtsas ja arusaadavas keeles, võttes arvesse haavatavate isikute hulka kuuluvate kahtlustatavate või süüdistatavate isikute mis tahes erivajadusi.“

10 Direktiivi artiklis 4 on sätestatud:

„1. Liikmesriik tagab, et vahistatud või kinni peetud kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse viivitamata kirjalik õiguste deklaratsioon. Isikule antakse võimalus tutvuda õiguste deklaratsiooniga ja tal lubatakse seda hoida enda valduses kogu tema kinnipidamise aja jooksul.

2. Lisaks artikli 3 kohasele teabele sisaldab käesoleva artikli lõikes 1 osutatud õiguste deklaratsioon teavet järgmiste õiguste kohta, mida kohaldatakse siseriikliku õiguse alusel:

- a) õigus tutvuda kohtuasja materjalidega;
- b) õigus teavitada konsulaarasutusi ja ühte isikut;
- c) õigus saada vältimatut arstiabi ning
- d) tundide või päevade arv, millest rohkem ei tohi kahtlustatavat või süüdistatavat isikut enne kohtu ette toomist kinni pidada.

3. Õiguste deklaratsioon sisaldab ka põhiteavet siseriikliku õiguse kohaste võimaluste kohta vahistamise seaduslikkuse vaidlustamiseks, kinnipidamise läbivaatamise saavutamiseks või ajutise vabastamise taotlemiseks.

4. Õiguste deklaratsioon koostatakse lihtsas ja arusaadavas keeles. Õiguste deklaratsiooni soovituslik näidis on esitatud I lisas.

5. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse talle arusaadavas keeles kirjutatud õiguste deklaratsioon. Kui õiguste deklaratsioon ei ole sobivas keeles kättesaadav, teavitatakse kahtlustatavat või süüdistatavat isikut tema õigustest suuliselt temale arusaadavas keeles. Seejärel esitatakse õiguste deklaratsioon kahtlustatavale või süüdistatavale isikule talle arusaadavas keeles põhjendamatu viivitusega.“

11 Direktiivi 2012/13 artiklis 5 on ette nähtud:

„1. Liikmesriik tagab, et isikule, kes vahistatakse Euroopa vahistamismääruse täitmise eesmärgil, antakse viivitamata asjakohane õiguste deklaratsioon, mis sisaldab teavet tema õiguste kohta vastavalt õigusele, millega rakendatakse raamotsust 2002/584[...] vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.

2. Õiguste deklaratsioon koostatakse lihtsas ja arusaadavas keeles. Õiguste deklaratsiooni soovituslik näidis on esitatud II lisas.“

12 Direktiivi artikli 6 kohaselt:

„1. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse teavet kuriteo kohta, mille toimepanemises teda kahtlustatakse või süüdistatakse. Seda teavet antakse viivitamata ja vajaliku üksikasjalikkusega, et tagada õiglane menetlus ning võimaldada tõhusalt kasutada kaitseõigust.

2. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule, kes vahistatakse või peetakse kinni, teatatakse tema vahistamise või kinnipidamise põhjused, sealhulgas kuritegu, mille toimepanemises teda kahtlustatakse või süüdistatakse.

3. Liikmesriik tagab, et hiljemalt süüdistuse asjaolude esitamisel kohtule antakse üksikasjalikku teavet süüdistuse kohta, sealhulgas kuriteo olemuse ja liigi ning süüdistatava isiku kuriteos osalemise laadi kohta.

4. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut teavitatakse viivitamata muudatustest käesoleva artikli kohaselt antavas teabes, kui see on vajalik õiglase menetluse tagamiseks.“

13 Direktiivi artiklis 7 on sätestatud:

„1. Kui kriminaalmenetluse raames isik vahistatakse ja peetakse kinni, tagab liikmesriik, et vahistatud isikule või tema kaitsjale tehakse kättesaadavaks konkreetse kohtuasjaga seotud dokumendid, mis on pädevate asutuste valduses ning mis on olulised vahistamise või kinnipidamise seaduslikkuse tõhusaks vaidlustamiseks siseriiklike õigusaktide alusel.

2. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule või tema kaitsjale antakse juurdepääs vähemalt kõigile kahtlustatavat või süüdistatavat isikut toetavatele või tema vastu kogutud tõendusmaterjalidele, mis on pädevate asutuste valduses, et tagada õiglane menetlus ja ette valmistada kaitse.

3. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, antakse võimalus lõikes 2 nimetatud materjalidega tutvumiseks aegsasti, et oleks võimalik tõhusalt kasutada kaitseõigust, ning hiljemalt süüdistuse asjaolude esitamisel kohtule. Kui pädevad asutused saavad oma valdusse täiendavat tõendusmaterjali, antakse sellele juurdepääs aegsasti, et seda oleks võimalik arvesse võtta.

4. Erandina lõigetest 2 ja 3 võib tingimusel, et see ei piira õigust õiglasele kohtulikule arutamisele, keelduda juurdepääsu võimaldamisest teatavatele materjalidele, kui see võib tõsiselt ohustada teise isiku elu või põhiõigusi või kui see on rangelt vajalik olulise avaliku huvi kaitsmiseks, näiteks juhul, kui materjalidega tutvumine ohustaks käimasolevat uurimist või kui see võib tõsiselt kahjustada kriminaalmenetluse asukohaliikmesriigi julgeolekut. Liikmesriik tagab, et otsuse mitte avaldada teatavaid materjale kooskõlas käesoleva lõikega teeb siseriikliku õiguse menetluste kohaselt õigusasutus või vähemalt on selline otsus võimalik kohtus läbi vaadata.

5. Käesolevas artiklis osutatud materjalidega tutvumine on tasuta.“

- 14 Direktiivi 2012/13 I lisas on toodud õiguste deklaratsiooni soovituslik näidis. Lisas on kirjas, et „[k]äesoleva näidise ainus eesmärk on abistada riiklikke ametiasutusi õiguste deklaratsiooni koostamisel riiklikul tasandil. Liikmesriigid ei ole kohustatud seda näidist kasutama. Õiguste deklaratsiooni koostamisel võivad liikmesriigid seda näidist muuta, et viia see kooskõlla oma riiklike eeskirjadega ja lisada vajalikku teavet. Liikmesriigi koostatud õiguste deklaratsioon tuleb esitada vahistamisel või kinnipidamisel. See aga ei takista liikmesriikidel anda kahtlustatavale või süüdistatavale isikule kirjalikku teavet muudes olukordades kriminaalmenetluse ajal“.
- 15 Kõnealune näidis sisaldab kaheksat teabevälja.
- 16 Direktiivi 2012/13 II lisas on toodud Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isiku õiguste deklaratsiooni soovituslik näidis. Lisas on kirjas, et „[k]äesoleva näidise ainus eesmärk on abistada riiklikke ametiasutusi õiguste deklaratsiooni koostamisel riiklikul tasandil. Liikmesriigid ei ole kohustatud seda näidist kasutama. Õiguste deklaratsiooni koostamisel võivad liikmesriigid seda näidist muuta, et viia see kooskõlla oma riiklike eeskirjadega ja lisada vajalikku teavet“.
- 17 Kõnealune näidis sisaldab viit teabevälja.

Bulgaaria õigus

- 18 Raamotsus 2002/584 võeti üle seadusega väljaandmise ja Euroopa vahistamismääruse kohta (Zakon za ekstraditsiata i evropeyskata zapoved za arest) (DV nr 46, 2005). Seaduse artikkel 37 ja seadusele lisatud vorm vastavad raamotsuse artiklile 8 ja selle lisas toodud vormile.
- 19 Kriminaalmenetluse seadustiku (Nakazatelno-protsesualen kodeks, edaspidi „NPK“) artikli 65 lõike 3 teise lausega ja artikli 269 lõike 3 punkti 4 alapunktiga b ei ole vastuolus õiguskaitsevahendite kasutamine juhul, kui isik vahistatakse vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.
- 20 NPK artiklis 55 ja siseministeriumi seaduse (Zakon za Ministerstvoto na vatrešnrite raboti, edaspidi „ZMVR“) artiklites 72–74 on ette nähtud, et Bulgaaria ametivõimude poolt riigisisese vahistamismääruse alusel vahi alla võetud isikut teavitatakse tema kui vahistatu õigustest ja ka õigustest, mis tal on süüdistatavana. ZMVR artikli 72 lõike 4 ja NPK artiklite 65 ja 270 kohaselt teavitatakse vahistatut õigusest esitada vahistamismääruse peale kaebus ja tutvuda selle kaebuse raames kõigi kohtuasja materjalidega. Tal peab olema võimalik otse ühendust võtta oma kaitsjaga, seda ka siis, kui tegemist on määratud kaitsjaga. Lisaks saadab kohus vahistatule omal algatusel süüdistusakti koopia, milles kirjeldatakse üksikasjalikult süüdistuse aluseks olevaid tegusid, ja kohtuistungil kuupäeva kindlaksmääramise määruse, milles on üksikasjalikult kirjeldatud tema õigusi kohtumenetluses. Vahistatu võib pärast seda, kui teda on teavitatud tema õigustest ning tema vahistamise faktilistest ja õiguslikest asjaoludest, esitada kohe kohtule selle vahistamise peale kaebuse.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 21 Spetsializirana prokuratura (eriprokuratuur, Bulgaaria) alustas kriminaalmenetlust IRI suhtes, keda süüdistati selles, et ta osales kuritegelikus ühenduses, mille eesmärk oli toime panna maksusüütegusid. Tema suhtes läbi viidud kriminaalmenetluse eeluurimise etapis, mille käigus ta sai abi kahelt enda valitud advokaadilt, teavitati IRI üksnes mõnedest süüdistatava õigustest.
- 22 IRI suhtes toimuva kriminaalmenetluse kohtuliku uurimise etapi alustamise ajaks 24. veebruaril 2017 oli ta oma alalisest elukohast lahkunud ja tema viibimiskohta ei suudetud kindlaks teha. Mõlemad teda kriminaalmenetluse eeluurimise etapis esindanud kaitsjad teatasid, et nad ei ole enam tema esindajad. Uueks esindajaks nimetati määratud kaitsja.

- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus määras 10. aprilli 2017. aasta määrusega, mis jäeti apellatsioonistmes muutmata 19. aprillil 2017, IR-le eelvangistuse; sellise meetme puhul on tegemist riigisisese vahistamismäärusega. IR menetluses ei osalenud ja teda kaitses määratud kaitsja.
- 24 25. mail 2017 tehti IRI suhtes, keda ei olnud ikka veel leitud, Euroopa vahistamismäärus. Määratud kaitsja asendati uue, samuti määratud kaitsjaga.
- 25 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus ei olnud kindel, kas tema poolt IRI suhtes tehtud Euroopa vahistamismäärus on liidu õigusega kooskõlas, kuna teatavatest õigustest, millele sellel isikul oli Bulgaaria õiguse alusel õigus, ei olnud teda teavitatud, otsustas ta selle vahistamismääruse tühistada.
- 26 Kohus rõhutab, et kuna ta otsustas teha IRI suhtes uue Euroopa vahistamismääruse, soovib ta saada täpsustusi nimetatud vahistamismäärusele lisatava teabe kohta, et tagada direktiiviga 2012/13 antud õiguste järgimine.
- 27 Esiteks leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selle direktiivi sätetest ei nähtu selgelt, kas artiklit 4, artikli 6 lõiget 2 ja artikli 7 lõiget 1 saab kohaldada isiku suhtes, kes on Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud teise liikmesriigi territooriumil.
- 28 Tuleb välja selgitada, kas Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isikud võivad tugineda mitte ainult õigustele, mis on sõnaselgelt ette nähtud direktiivi 2012/13 artiklis 5 ja II lisas, vaid ka õigustele, mida on nimetatud selle direktiivi artiklis 4 ja I lisas. Sama küsimus tekib ka direktiivi artikli 6 lõikes 2 ja artikli 7 lõikes 1 nimetatud õiguste kohta, kuna ei ole kindel, et isik, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, võiks neile tugineda vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.
- 29 Teiseks – juhul kui tuleb asuda seisukohale, et Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isikul peavad olema kõik õigused, mis tal oleksid olnud, kui ta oleks vahistatud vahistamismääruse teinud liikmesriigi territooriumil – soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas raamotsuse 2002/584 artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et Euroopa vahistamismääruse sisu võib muuta nii, et kooskõlas direktiivi 2012/13 artikli 4 lõikega 3 on selles nimetatud võimalikud õiguskaitsevahendid selle kohtu tehtud vahistamismääruste peale.
- 30 Kolmandaks – kui leitakse, et raamotsuse 2002/584 vormil esitatud teavet ei ole võimalik täiendada – küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas on olemas muid vahendeid, millega tagada IR-le direktiivist 2012/13 tulenevate õiguste tegelikku ja tõhusat kasutamist kohe pärast teises liikmesriigis Euroopa vahistamismääruse alusel vahistamist. Üks nendest vahenditest võib seisneda selles, et isikut teavitatakse tema õigustest direktiivi artikli 4 lõike 3 alusel ja tema vahistamise põhjustest direktiivi artikli 6 lõike 2 alusel ning tema õigusest tutvuda dokumentidega direktiivi artikli 7 lõike 1 alusel. Selleks võib osutada vajalikuks, et eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes on Euroopa vahistamismääruse teinud, saadab sellele isikule pärast vahistamist vahistatud isiku õiguste deklaratsiooni, riigisisese vahistamismääruse koopia ja sellega seotud tõendid, samuti tema esindaja kontaktandmed ning isiku taotluse korral koopia teistest teda puudutava kohtuasja dokumentidest.
- 31 Neljandaks, kui leitakse, et Euroopa vahistamismääruse teinud kohtul on võimalus kas täiendada selle vahistamismääruse teksti, lisades teavet vahistatud isiku õiguste kohta, või teavitada vahistatut tema õigustest pärast vahistamist, ilma et ta oleks siiski kohustatud nii toimima, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tekib küsimus raamotsuse 2002/584 – mis ei taga vahistatu selliste õiguste tegelikku kasutamist, mis peavad olema tagatud talle direktiivi 2012/13 ning harta artiklite 6 ja 47 alusel – kehtivuse kohta.

32 Nendel asjaoludel otsustas Spetsializiran nakazatelen sad (kriminaal-asjade erikohus, Bulgaaria) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas õigusi, mis on süüdistatavale ette nähtud direktiivi 2012/13[...] artiklis 4 (eelkõige artikli 4 lõikes 3), artikli 6 lõikes 2 ja artikli 7 lõikes 1, saab kasutada süüdistatav, kes on vahi alla võetud Euroopa vahistamismääruse alusel?
2. Kui vastus on jaatav, kas raamotsuse 2002/584[...] artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et see lubab muuta Euroopa vahistamismääruse sisu, nagu see on määratletud raamotsuse lisas toodud vormis, eelkõige lisada nimetatud vormi uut teksti, mis puudutab tagaotsitava õigust riigisisene vahistamismäärus ja Euroopa vahistamismäärus vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutustes vaidlustada?
3. Kui vastus teisele küsimusele on eitav, kas raamotsuse 2002/584[...] põhjendusega 12, artikli 1 lõikega 3, direktiivi 2012/13[...] artikliga 4, artikli 6 lõikega 2 ja artikli 7 lõikega 1 ning harta artiklitega 6 ja 47 on kooskõlas, kui Euroopa vahistamismäärus tehakse raamotsuse lisas esitatud vormi täpselt järgides (st teavitamata tagaotsitava õigustest, mida ta saab kasutada vahistamismääruse teinud õigusasutuses) ja vahistamismääruse teinud õigusasutus, olles teada saanud isiku vahi alla võtmisest, teavitab isikut viivitamata tema õigustest ning saadab talle asjaomased dokumendid?
4. Kas juhul, kui ei ole muid õiguskaitsevahendeid, et tagada Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud isiku õigused, mis on ette nähtud direktiivi 2012/13[...] artiklis 4 (eelkõige artikli 4 lõikes 3), artikli 6 lõikes 2 ja artikli 7 lõikes 1, on raamotsus 2002/584[...] kehtiv?“

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 33 Saksamaa valitsus kahtleb eelotsusetaotluse vastuvõetavuses põhjusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohtus ei ole pooleli vaidlust, sest IRI suhtes tehtud Euroopa vahistamismäärus on tühistatud. Esitatud küsimused on seega hüpoteetilised ja lisaks on neil mõtet ainult uue Euroopa vahistamismääruse tegemisel, juhul kui IR ei viibi enam Bulgaaria territooriumil.
- 34 Selle kohta tuleb märkida, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika järgi võib liikmesriigi kohus pöörduda Euroopa Kohtusse vaid juhul, kui tegemist on poolelioleva vaidlusega ja kui see kohus peab vastava menetluse raames tegema kohtuotsuse jõudu omava lahendi (31. mai 2005. aasta kohtuotsus Syfait jt, C-53/03, EU:C:2005:333, punkt 29, ning 16. septembri 2020. aasta kohtuotsus Anesco jt, C-462/19, EU:C:2020:715, punkt 36).
- 35 ELTL artiklis 267 sätestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö raames on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval liikmesriigi kohtul õigus kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud otsuse tegema (17. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Elektrorazpredelenie Yug, C-31/18, EU:C:2019:868, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Eeltoodust nähtub, et liidu õigust puudutavate küsimuste asjakohasust eeldatakse. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel või selle kehtivusele hinnangu andmisel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (16. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Winterhoff ja Eisenbeis, C-4/18 ja C-5/18, EU:C:2019:860, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 37 Käesoleval juhul ei ole kahtlust selles, et tegemist on tegeliku vaidlusega ja menetlusega, mille lõpus tehakse kohtuotsuse jõudu omav lahend, sest eriprokuratuur on alustanud IRI suhtes kriminaalmenetlust, mis on veel pooleli, milles teda süüdistatakse maksusüütegude toimepanemise eesmärgiga loodud kuritegelikus ühenduses osalemises ja milleks talle on määratud kaitsja.
- 38 Tuleb ka märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul pöördub ta Euroopa Kohtusse selleks, et esitatud küsimustele antud vastuste alusel teha IRI suhtes uus Euroopa vahistamismäärus. Seetõttu ei saa väita, et esitatud küsimustel ei ole mingit seost eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva menetluse faktiliste asjaolude või esemega või et probleem on hüpoteetiline.
- 39 Lisaks on Euroopa vahistamismääruse tegemise tagajärg tagaotsitava isiku võimalik vahistamine ning järelikult riivab see viimase isiklikku vabadust. Euroopa Kohus on aga otsustanud seoses sellist vahistamismäärust puudutava menetlusega, et põhiõiguste tagamine on esmajärjekorras vahistamismääruse teinud liikmesriigi ülesanne. Selleks, et kindlustada nende õiguste tagamine – mille tulemusel võib õigusasutus otsustada teha Euroopa vahistamismääruse –, on oluline, et sellel õigusasutusel oleks võimalus pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtusse (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus AY (vahistamismäärus – tunnistaja), C-268/17, EU:C:2018:602, punktid 28 ja 29).
- 40 Järelikult on eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 41 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi 2012/13 artiklit 4 ja eelkõige selle lõiget 3, artikli 6 lõiget 2 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et neis ette nähtud õigused on kohaldatavad isikute suhtes, kes on vahistatud Euroopa vahistamismääruse täitmiseks.
- 42 Väljakujunenud kohtupraktikast tulenevalt peab liidu õigusnormi tõlgendamisel arvestama mitte üksnes normi sõnastust, vaid ka selle konteksti ja eesmärke, mida taotletakse õigusaktiga, mille osaks see norm on (vt eelkõige 4. mai 2010. aasta kohtuotsus TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, punkt 44, ja 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, punkt 61).
- 43 Mis puudutab vaidlusaluste sätete sõnastust, siis direktiivi 2012/13 artikli 4 lõikes 1 on ette nähtud, et liikmesriik tagab, et vahistatud või kinni peetud kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse viivitamata kirjalik õiguste deklaratsioon. Lisaks on direktiivi artikli 4 lõikes 3 täpsustatud, et see õiguste deklaratsioon sisaldab põhiteavet riigisisese õiguse kohaste võimaluste kohta vahistamise seaduslikkuse vaidlustamiseks, kinnipidamise läbivaatamise saavutamiseks või ajutise vabastamise taotlemiseks.
- 44 Direktiivi artikli 6 lõikes 2 on silmas peetud ka vahistatud või kinni peetud kahtlustatavat ja süüdistatavat. Selles sättes on ette nähtud, et liikmesriik tagab, et neile teatatakse nende vahistamise või kinnipidamise põhjused, sealhulgas kuritegu, mille toimepanemises neid kahtlustatakse või süüdistatakse.
- 45 Mis puudutab direktiivi 2012/13 artikli 7 lõiget 1, milles on ette nähtud, et kui kriminaalmenetluse mis tahes etapis isik vahistatakse ja peetakse kinni, tagab liikmesriik, et vahistatud isikule või tema kaitsjale tehakse kättesaadavaks konkreetse kohtuasjaga seotud dokumendid, mis on pädevate asutuste valduses

ning mis on olulised vahistamise või kinnipidamise seaduslikkuse tõhusaks vaidlustamiseks riigisiseste õigusaktide alusel, siis see kehtib ühtlasi vahistatud või kinni peetud kahtlustatavate ja süüdistatavate suhtes, nagu see nähtub selle lõike ja sama artikli lõike 2 koosmõjust.

- 46 Tuleb tõdeda, et ainult vaidlusaluste sätete sõnastuse analüüsi alusel ei ole võimalik kindlaks teha, kas Euroopa vahistamismääruse täitmiseks vahistatud isikud kuuluvad selliste vahistatud või kinni peetud kahtlustatavate ja süüdistatavate hulka direktiivi 2012/13 tähenduses, kelle suhtes kehtivad nendes sätetes nimetatud õigused.
- 47 Neil asjaoludel tuleb nimetatud sätete tõlgendamisel arvesse võtta nii nende konteksti kui ka direktiivi 2012/13 eesmärki.
- 48 Mis puudutab nende sätete konteksti, siis tuleb tõdeda, et direktiivi 2012/13 artiklis 5 on sõnaselgelt silmas peetud Euroopa vahistamismääruse täitmiseks vahistatud isikute õigusi. Selle artikli lõike 1 järgi tagab liikmesriik, et sellisele isikule antakse viivitamata asjakohane õiguste deklaratsioon, mis sisaldab teavet tema õiguste kohta vastavalt õigusele, millega rakendatakse raamotsust 2002/584 vahistamismäärust täitvas liikmesriigis. Nimetatud artikli lõike 2 kohaselt on õiguste deklaratsiooni soovituslik näidis esitatud direktiivi II lisas.
- 49 Sama artiklit tuleb tõlgendada koostoimes direktiivi 2012/13 põhjendusega 39, milles on täpsustatud, et selles direktiivis sätestatud õigust saada vahistamisel kirjalikku teavet oma õiguste kohta tuleks üksnes *mutatis mutandis* kohaldada ka isikute suhtes, kes vahistatakse Euroopa vahistamismääruse täitmise eesmärgil; nimetatud põhjenduses viidatakse seejuures direktiivi II lisas toodud soovituslikule näidisele, et aidata liikmesriikidel koostada sellistele isikutele õiguste deklaratsiooni.
- 50 Tuleb märkida, et see soovituslik näidis erineb näidisest, mis on toodud kõnealuse direktiivi I lisas ja millele on viidatud direktiivi artiklis 4 ning mis puudutab vahistatud või kinni peetud kahtlustatavale ja süüdistatavale isikule antavat õiguste deklaratsiooni.
- 51 Kuigi direktiivi 2012/13 I ja II lisa sissejuhatavast osast nähtub sõnaselgelt, et liikmesriigid võivad mõlemat soovituslikku näidist muuta, et viia need kooskõlla oma riiklike eeskirjadega ja lisada vajalikku teavet, on nendes näidistes ainult üks identne väli, nimelt see, mis puudutab õigust kasutada kaitsja abi. Teised nende näidiste väljad puudutavad vastavalt oma pealkirjale ja sisule kas kahtlustatava või süüdistatava isiku õigusi kriminaalmenetluses, nagu direktiivi 2012/13 I lisas, või Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isiku õigusi, nagu direktiivi II lisas.
- 52 Tuleb tõdeda, nagu seda märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 44, et ükski direktiivi 2012/13 säte ei näe ette, et Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isikule tuleks anda kirjalik deklaratsioon, milles on esitatud nii direktiivi I kui ka II lisas toodud soovituslikus näidises sisalduv teave.
- 53 Kuna sätted, mille tõlgendamist eelotsusetaotluse esitanud kohus taotleb, puudutavad kahtlustatavaid või süüdistatavaid, kes on vahistatud või kinni peetud, siis direktiivi 2012/13 artikli 5 alusel koostoimes direktiivi põhjendusega 39 võib teha järelduse, et need ei käi Euroopa vahistamismääruse täitmiseks vahistatud isikute kohta.
- 54 Seda järeldust kinnitab selle direktiivi põhjendus 21, mille kohaselt tuleb direktiivi viiteid kahtlustatavale või süüdistatavale isikule, kes on vahistatud või kinni peetud, mõista viitena igale olukorrale, kus kahtlustatavalt või süüdistatavalt on kriminaalmenetluse käigus võetud vabadus konventsiooni artikli 5 lõike 1 punkti c kohaselt, nagu seda tõlgendab Euroopa Inimõiguste Kohus.
- 55 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 47 märkis, puudutab viimati nimetatud säte vahistamist või kinnipidamist, et tuua isik pädeva õigusvõimu ette põhjendatult kahtlustatuna õiguserikkumises või kui põhjendatult peetakse vajalikuks takistada õiguserikkumise toimepanekut või põgenemist pärast seda. Selline olukord erineb konventsiooni artikli 5 lõike 1 punktis f nimetatud olukorrast, nimelt isiku

seaduslikust vahistamisest või kinnipidamisest, et vältida tema loata sissesõitu riiki või võtta meetmeid tema väljasaatmiseks või -andmiseks. Viimati nimetatud olukord vastab raamotsusega 2002/584 kehtestatud Euroopa vahistamismääruse mehhanismile.

- 56 Direktiivi 2012/13 artikli 4, artikli 6 lõike 2 ja artikli 7 lõike 1 sellist tõlgendamist – nende sätete konteksti arvestades –, mille kohaselt neid sätteid ei kohaldata Euroopa vahistamismääruse täitmiseks vahistatud isikute suhtes, kinnitavad samuti selle direktiivi eesmärgid.
- 57 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiivi 2012/13 artikkel 1, milles on sätestatud direktiivi ese, eristab kahtlustatava ja süüdistatava õigusi nende isikute õigustest, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus. Selles artiklis on ette nähtud, et direktiivis sätestatakse eeskirjad, mis käsitlevad kahtlustatavate või süüdistatavate isikute õigust saada teavet nende õiguste ja nende vastu esitatud süüdistuse kohta kriminaalmenetluses. Samuti on seal märgitud, et selles sätestatakse ka eeskirjad, mis käsitlevad nende isikute õigust saada teavet oma õiguste kohta, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa vahistamismäärust.
- 58 Selle artikli ning direktiivi 2012/13 põhjenduste 14, 27 ja 39 koostoimest ilmneb, et direktiivi eesmärk on sätestada kuriteos kahtlustatavate või süüdistatavate teavitamise miinimumnõuded, et nad saaksid ette valmistada oma kaitse ja et oleks tagatud õiglane menetlus, kuid selle eesmärk on ka säilitada Euroopa vahistamismääruse menetluse eripärad.
- 59 Euroopa vahistamismäärust puudutav raamotsus 2002/584, mis viib sisse kuritegude toimepanemises süüdi mõistetute või kahtlustatavate üleandmise lihtsustatud ja tõhusama süsteemi, toimides otse õigusasutuste vahel, on seega mõeldud hõlbustada ja kiirendama õigusalasest koostööd, et aidata saavutada eesmärki kujundada Euroopa Liit vabalt, turvaliselt ja õigust rajanevaks alaks, põhinedes suurel usaldusel, mis peab liikmesriikide vahel olema (24. septembri 2020. aasta kohtuotsus Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof (erikohustuse reegel), C-195/20 PPU, EU:C:2020:749, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Kuna direktiivi 2012/13 artiklis 5 on ette nähtud, et isikule, kes vahistatakse Euroopa vahistamismääruse täitmise eesmärgil, antakse viivitamata asjakohane õiguste deklaratsioon, mis sisaldab teavet tema õiguste kohta vastavalt õigusele, millega rakendatakse raamotsust 2002/584, aitab direktiiv tõhusalt kaasa menetluse lihtsustamisele ja kiirendamisele.
- 61 Lisaks, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 44, kui vahistamismääruse teinud liikmesriigile antakse üle isik, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks, saab sellest isikust „süüdistatav“ direktiivi 2012/13 tähenduses ja talle laienevad kõik süüdistatavaks olekuga kaasnevad õigused, eelkõige need õigused, mis on ette nähtud direktiivi artiklites 4, 6 ja 7. Nii saab ta ette valmistada oma kaitse ja talle saab tagada õiglase menetluse vastavalt selle direktiivi eesmärkidele.
- 62 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele eelotsuse küsimusele vastata nii, et direktiivi 2012/13 artiklit 4 ja eelkõige selle lõiget 3, artikli 6 lõiget 2 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et neis ette nähtud õigused ei ole kohaldatavad isikute suhtes, kes on vahistatud Euroopa vahistamismääruse täitmiseks.

Teine küsimus

- 63 Kuna teine küsimus on esitatud ainult juhuks, kui direktiivi 2012/13 artiklit 4, artikli 6 lõiget 2 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et seal nimetatud õigused on kohaldatavad Euroopa vahistamismääruse täitmiseks vahistatud isikute suhtes, ei ole esimesele küsimusele antud vastust arvestades vaja sellele vastata.

Kolmas ja neljas küsimus

- 64 Kolmanda ja neljanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul sisuliselt teha otsus selle kohta, kas raamotsus 2002/584 on kehtiv direktiivi 2012/13 ning harta artikleid 6 ja 47 arvestades, kuivõrd raamotsuses on ette nähtud, et Euroopa vahistamismääruse täitmiseks vahistatud isikutele edastatud teave piirdub selle raamotsuse artikli 8 lõikes 1 nimetatud ja selle lisas toodud vormis ning direktiivi II lisas esitatud näidises sisalduva teabega.
- 65 Kõigepealt tuleb märkida, et liidu õigusakti sisulise õiguspärasuse analüüsimisel ei saa lähtuda õigusaktide hierarhias samal tasemel olevast teisest liidu õigusaktist, välja arvatud juhul, kui see on vastu võetud viimati nimetatud akti alusel või kui kummaski aktis on sõnaselgelt ette nähtud, et ühel liidu õigusaktil on teise ees esimus (8. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Ungari *vs.* parlament ja nõukogu, C-620/18, EU:C:2020:1001, punkt 119).
- 66 Käesoleval juhul on nii raamotsus 2002/584 kui ka direktiiv 2012/13 teise õiguse aktid ning raamotsus 2002/584 ei ole vastu võetud direktiivi 2012/13 alusel, mis on pealegi hilisem. Lisaks ei ole sõnaselgelt ette nähtud, et ühel nendest aktidest oleks teise ees esimus. Järelikult ei saa raamotsuse 2002/584 kehtivust analüüsida direktiivi 2012/13 sätetest tulenevalt.
- 67 Seevastu tuleb raamotsuse kehtivust analüüsida harta artiklitest 6 ja 47 lähtudes.
- 68 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekib täpsemalt küsimus, kas juhul, kui direktiivi 2012/13 artiklis 4, artikli 6 lõikes 2 ja artikli 7 lõikes 1 nimetatud õigused ei ole Euroopa vahistamismääruse täitmiseks vahistatud isikute suhtes kohaldatavad, muutub nende isikute jaoks võimatuks või ülemäära raskeks vaidlustada nende suhtes tehtud riigisiseseid ja Euroopa vahistamismäärusi.
- 69 Eelkõige nähtub 27. mai 2019. aasta kohtuotsuse OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456) punktist 70, et Euroopa vahistamismääruse tegemise otsuse peale peab saama vahistamismääruse teinud liikmesriigis esitada kohtule kaebuse, mis peab olema täielikult kooskõlas tõhusa kohtuliku kaitse nõuetega. Kuid selleks, et asjaomane isik saaks tõhusalt kasutada talle direktiiviga 2012/13 antud õigusi, peavad tal need olema mitte ainult pärast üleandmist vahistamismääruse teinud õigusasutustele, vaid alates hetkest, mil ta vahistati vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.
- 70 Siinkohal on oluline märkida, et raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 3 kohaselt ei mõjuta see otsus kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud EL lepingu artiklis 6.
- 71 Selle raamotsusega sisse viidud Euroopa vahistamismääruse süsteemi aluseks on vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis tugineb ise liikmesriikidevahelise vastastikuse usalduse põhimõttele seoses asjaoluga, et nende vastavad riigisiseseid õiguskorrad saavad tagada liidu tasandil tunnustatud ning eeskätt hartas kehtestatud põhiõiguste võrdväärse ja tõhusa kaitse (10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Özçelik, C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 9. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus NJ (Viini prokuratuur), C-489/19 PPU, EU:C:2019:849, punkt 27).
- 72 Kui Euroopa vahistamismäärus on tehtud selleks, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks, peab nimetatud isikul menetluse esimeses staadiumis juba olema olnud võimalik tugineda menetluslikele tagatistele ja põhiõigustele, mille kaitsmise peab vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus tagama vastavalt kohaldatavale riigisisesele õigusele, muu hulgas riikliku vahistamismääruse tegemisel (vt selle kohta 27. mai 2019. aasta kohtuotsus OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punkt 66, ning 9. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus NJ (Viini prokuratuur), C-489/19 PPU, EU:C:2019:849, punkt 33).

- 73 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et Euroopa vahistamismääruse süsteem pakub seega tagaotsitavale menetluslike tagatiste ja põhiõiguste kahetasandilist kaitset, sest kohtulikule kaitsele, mis on ette nähtud esimesel tasandil, kui tehakse selline riigisisene otsus nagu riiklik vahistamismäärus, lisandub kaitse, mis tuleb tagada teisel tasandil, kui tehakse Euroopa vahistamismäärus, mis võib toimuda kohe pärast kõnealuse riigisisese kohtuotsuse tegemist (27. mai 2019. aasta kohtuotsus OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punkt 67; 9. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus NJ (Viini prokuratuur), C-489/19 PPU, EU:C:2019:849, punkt 34, ning 12. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Tours'i prokurör), C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, punkt 59).
- 74 Kuna Euroopa vahistamismääruse tegemine riivab harta artiklis 6 asjaomasele isikule ette nähtud õigust vabadusele, eeldab see kaitse, et otsus, mis vastab tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele, võetakse vastu vähemalt ühel nendest kaitse kahest tasandist (27. mai 2019. aasta kohtuotsus OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punkt 68, ning 12. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Tours'i prokurör), C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, punkt 60).
- 75 Isiku õiguste kaitse teine tasand eeldab, et vahistamismääruse teinud õigusasutus kontrollib vahistamismääruse tegemiseks vajalike tingimuste järgimist ning hindab objektiivselt – võttes arvesse kõiki süüstavaid ja õigustavaid asjaolusid ning ilma et esineks oht, et ta saab väljastpoolt, eelkõige täitevvõimult tulevaid juhiseid –, kas vahistamismääruse tegemine on proportsionaalne (12. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Tours'i prokurör), C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 76 Tuleb lisada, et nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 81, on raamotsus 2002/584 osa üldisest tõhusa kohtuliku kaitse tagatiste süsteemist, mis on ette nähtud muude kriminaal-asjades tehtavat õigusala koostööd käsitlevate liidu õigusaktidega, mille hulka kuulub direktiiv 2012/13 ja mille eesmärk on hõlbustada Euroopa vahistamismääruse alusel tagaotsitava isikul oma õiguste kasutamist.
- 77 Ent nagu on juba märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 61, on isik, kelle suhtes on kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismäärus, alates hetkest, mil ta antakse üle vahistamismääruse teinud liikmesriigi asutustele, „süüdistatav“ direktiivi 2012/13 tähenduses ja tal on seega kõik selle staatusega seotud õigused, mis on ette nähtud direktiivi artiklites 4, 6 ja 7, mistõttu ta saab ette valmistada enda kaitse ja talle on tagatud õiglane menetlus kooskõlas selle direktiivi eesmärkidega.
- 78 Lisaks, mis puudutab aega, mis eelneb Euroopa vahistamismääruses nimetatud isiku üleandmisele vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele, siis tuleb esiteks märkida, et raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punktides d ja e on ette nähtud, et Euroopa vahistamismäärus peab sisaldama teavet süüteo olemuse ja õigusliku kvalifikatsiooni kohta, samuti süüteo toimepaneku tehilolude kirjeldust, sealhulgas aeg, koht ja tagaotsitava isiku kuriteos osalemise laad. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 79 märkis, vastab see teave sisuliselt direktiivi 2012/13 artiklis 6 nimetatud teabele.
- 79 Teiseks ei nõua õigus tõhusale kohtulikule kaitsele, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusnormides ette nähtud kaebeõigust kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse peale saaks teostada enne asjaomase isiku üleandmist selle liikmesriigi pädevatele asutustele (12. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Tours'i prokurör), C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, punktid 69–71).

- 80 Õiguse tõhusale kohtulikule kaitsele rikkumine ei saa seega tuleneda ainuüksi asjaolust, et isikut, kelle suhtes on kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismäärus, ei teavitata vahistamismääruse teinud liikmesriigis olemasolevatest õiguskaitsevahenditest ja ta saab tutvuda kohtuasja materjalidega alles pärast tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele.
- 81 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et kolmanda ja neljanda küsimuse analüüsimisel ei ilmnenud ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada raamotsuse 2002/584 kehtivust harta artikleid 6 ja 47 arvestades.

Kohtukulud

- 82 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

- 1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiivi 2012/13/EL, mis käsitleb õigust saada kriminaalmenetluses teavet, artiklit 4 ja eelkõige selle lõiget 3, artikli 6 lõiget 2 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et neis ette nähtud õigused ei ole kohaldatavad isikute suhtes, kes on vahistatud Euroopa vahistamismääruse täitmiseks.**
- 2. Eelotsusetaotluse kolmanda ja neljanda küsimuse analüüsimisel ei ilmnenud ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, kehtivust Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 6 ja 47 arvestades.**

Allkirjad